

Evaluatie-verslag delegatie 2019

Gemengde gevoelens

Al vanop de piste naar Kara Kara zien we een verandering tegenover de vorige bezoeken: elektriciteitspalen flankeren de piste van Lido naar Kara Kara, Zabori en Djoundjou... het einde van het paradijs zonder moderne luxe ... of een stap in de ontwikkeling naar een moderne maatschappij ...? De aansluitingen zijn nog niet gemaakt, en er bestaat twijfel over de stabiliteit van het netwerk in de toekomst zoals elders in Niger, toch is er hoop in een grondige verandering, tenminste voor enkele dorpen in het kanton Kara Kara, want de vele verspreide dorpen zullen er niet van profiteren. Ook privé-personen investeren her en der in zonnepanelen, was deze “oude vorm” van elektriciteit nu nog nodig?

We zien veel meer activiteit in het centrum: drukker verkeer van moto's en auto's, meer “winkeltjes”, een moto-garage en 2 slaggers, de enkele privé-graanmolens stoten vuile diesel en lawaai uit, elke dag vertrekken verkopers op moto's en in auto's naar Dosso om morengua-takken te gaan verkopen (het nieuwe luxe-exportproduct van Kara Kara! – de boom die nu op vele plaatsen wordt gekweekt), vers fruit – mango's, watermeloen, ananas-, wordt op de hoek van de straat verkocht... de geld-economie lijkt zijn intrede gedaan te hebben in Kara Kara ... maar is dit voor iedereen in een verafgelegen dorp het geval... ? De essentie van het leven blijft het harde labeur op de velden – in het regenseizoen zien we overal – kilometers tussen de dorpen – de mil-velden handmatig bewerkt worden door hele gezinnen, kinderen, vrouwen en mannen ... Maar anderzijds bewijst dit ook de vruchtbaarheid van de streek – weinig stukjes blijven onbewerkt, water is in het regenseizoen en in de ondergrond blijkbaar geen probleem, in de dorpen staan hoge bomen die op veel plaatsen schaduw geven, van hongersnood lijkt geen sprake...

Het ziet ernaar uit dat een deel van de bevolking initiatief in handen heeft genomen, maar waar blijft de investering van de staat? De erbarmelijke toestand van de pistes, het door Swiss eind 2018 herstelde en uitgebreide waternetwerk in Kara Kara-centrum dat midden in onze week in Kara Kara in panne valt en 3000 mensen zonder drinkbaar water zet (gelukkig zijn er nood-putten, die echter geen zuiver water geven), de gebrekkige controle op de gezondheidscentra (zie verder), de bijna-afwezigheid van de staat in de scholenbouw (zie verder), de vele plaatsen die het nog zonder drinkbaar water moeten stellen, ... Blijven de losse initiatieven van andere NGO's en van onze ONG REVE, geen druppeltjes op een hete plaat? Kunnen we dit grote gebied met zijn vele uitdagingen aan?

Anderzijds is er het enthousiasme van de bevolking, mannen en vrouwen, over onze komst en de dankbaarheid over wat we met de beperkte middelen gedaan hebben – de vrouwengroepen, de waterpunten die we hersteld hebben, de trots waarmee ze hun erf en “huis” of hut (tot in de “slaapkamer”) laten zien met overal één of verschillende “fours améliorés” die we in Kara Kara hebben geïntroduceerd. Het lijkt er wel op dat we de mentaliteit doorheen de jaren hebben beïnvloed – de bereidheid om hun lot zelf in handen te nemen en collectief aan “beheer” te doen (de groepskas van het waterpunt, de groepskas van de vrouwengroep – ook al loopt dat niet altijd even gesmeerd – zie verder). Naast deze dankbaarheid blijven de vragen komen om nog meer te doen, nog meer steun te leveren, het zal moeilijk blijven om niet grote delen van de bevolking te frustreren omdat we aan alle vragen niet kunnen voldoen... de cruciale figuur die als buffer dient is onze Mamane “Lawali”, overal bekend, maar ook overal bevroegd... Zeker voor hem blijft het een voortdurende evenwichtsoefening.

Projecten

1. Landbouw - de vrouwengroepen – de start en blijvende kern van onze aanwezigheid

4 sites met groentetuinen (Angoual Laboua, Angoual Dagne, Massama, Koudourou), soms met 2 of 3 locaties. Meer dan 30 vrouwengroepen die vooral aan arachide-teelt doen. Het systeem voor de groentetuinen is toch wat anders dan we tot nu toe gedacht hebben – de locaties zijn prive-bezit waarop de eigenaar tijdens het regenseizoen zijn eigen aanplantingen van mil en/of morengua doet, pas in oktober/november nemen de vrouwen het met groenten over tot in februari – gelukkig schijnt er voor deze terreinen een juridische afspraak gemaakt te zijn, een 30-jarige concessie voor het gebruik door de vrouwengroepen. In Angoual Laboua is het terrein dat we in 2011 met Gardens of Life hebben bewerkt ten dele opgegeven, maar rond het nu bijna droogstaand meertje waarop vissen worden gekweekt is de kern van de groentetuin nog aanwezig (alhoewel we nu in het regenseizoen nergens de groententeelt kunnen zien). Er is ook een andere locatie in gebruik genomen, waarop de eigenaar zelf heeft geïnvesteerd in druppel-infiltratie voor de irrigatie (afwachten of dit een toekomst heeft...) In Angoual Dagne is de tuin die we in 2011 met Gardens of Life mee aangelegd hebben, veranderd in een waar “bos” van fruitbomen: dadels, mango’s, bananen, papaya’s, en ook maniok... en daartussen en onderaan de helling de plaats voor groenteteelt. Bij ons bezoek ontstaat er een discussie: de vrouwen vragen opnieuw een moto-pomp (Gardens of Life had er één enkele jaren geleden gekocht, die nu stuk is), maar Maman Falah wijst hen erop dat ze meer in de toekomst moeten plannen: de opbrengst van het fruit heeft vorig jaar meer dan voldoende opgebracht zodat ze normaal die investering zelf hadden kunnen bekostigen... In Koudourou lijkt alles voorspoedig te verlopen (meer dan 3 ha, als ik me niet vergis), ook met een mannen-groep, Massama hebben we niet bezocht, maar schijnt goed te draaien.

Ook bij de andere vrouwengroepen die we bezoeken (Guigané, Angoual Gueza, Kalgo, Matankari I en II, ...) krijgen we steeds dezelfde vragen:

- een uitbreiding van de “warrantage” (de vrouwen geven een zak arachide in garantie in ruil voor geld om te investeren in zaaigoed en materialen– de 2 laatste jaren 2.000.000 CFA over geheel Kara Kara verdeeld - na een jaar betalen ze met de opbrengst van hun oogst het bedrag terug) : het systeem werkt tot ieders tevredenheid goed, in de begroting keert het geld ieder jaar inderdaad terug.
- een “moulin” om het handmatig stampen van de mil en arachide-noten makkelijker te maken – het eelt op de handen wordt getoond - ... In Kara Kara-hoofdplaats zijn het privé-personen die die molens uitbaten, maar in de verafgelegen dorpen is een grote vraag die steeds terugkomt... ONG REVE gelooft niet in het collectief bezit van een molen door een vrouwengroep – wie wordt eigenaar na de afbetaling? Wanneer wordt een molen rendabel (voor welke bevolking?), kunnen we geen privé-personen stimuleren om de investering te doen op de plaatsen die nuttig zouden zijn?
- de verdere steun in klein materiaal (gieters, harken, ...) – maar dit zou via warrantage meer en meer overbodig moeten worden

In Guigané beginnen de vrouwen zelf over een alfabetiseringsprogramma van een NGO dat 3 of 4jaar geleden is stopgezet. Zij zijn vragende partij om in Hausa te leren schrijven en rekenen – een begrijpelijke vraag, noodzaak ook voor goed beheer van de groep door présidente en schatbewaarster – investeren in vorming op dit vlak hebben we nog niet gedaan, wel de vorming in groepsvorming (“la vie associative” en landbouwtechnieken, o.a. compostering)

De “boutique d’intrants” in Angoual Dagne (gebouwd door de FAO met bemiddeling van Gardens of Life) staat min of meer leeg: kunstmeststoffen zijn dit jaar te duur geworden voor

de bevolking – enkel een paar zakken arachide-plantgoed en reserve-mil bij schaarste zijn er opgeslagen (over geheel Kara Kara blijken er 3 dergelijke boutiques te bestaan).

2. De scholen – “le directeur de l’ école disparue”

Het bezoek aan de 2de schoolsite in Kalgo is illustratief: de directeur leidt ons rond in zijn school die enkel bestaat uit 2 toiletgebouwtjes en 1 nog rechtstaande en 2 ineengezakte klassen in “paillotte” (vlechtwerk van droge takken en mil)– het enige wat rest van zijn school van 8 klassen. Elk jaar moeten de lessen worden gestaakt in juni als het begint te regenen, en worden de klassen na de oogst van de mil (oktober/november) opnieuw opgebouwd – een stenen gebouw is er niet. Dit is een extreem geval, maar overal blijkt het probleem te bestaan: 9000 leerlingen tussen 6 en 12 jaar moeten les volgen in slechts ca.80 stenen klassen en 140 klassen in ‘paillotte’, het college voor leerlingen van 12-16 jaar van Kara Kara is OK, maar de 2de vestiging in Yeldou kent ook gebouw-gebrek, de recente 3de vestiging in Massama bestaat enkel uit “paillotte”. Hier en daar (bv. In Angoual Lelaba) heeft een NGO enkele klassen gebouwd, naast de staats-gebouwen, maar overal is er een tekort. Het experiment in het schooltje van Kara Kara-hoofdplaats waar Garba voorzitter is van het oudercomité (COGES) en waar zijn kinderen school gaan, is misschien een sprankeltje hoop: ouders hebben zelf met eenvoudig materiaal de ruwbouw gezet voor 2 klassen – het dak en de vloer ontbreekt nog wegens gebrek aan middelen... Kunnen we in Mol scholen warm maken voor investeringen als de kost niet te groot is en de ouders in Kara Kara zelf de handen uit de mouwen willen steken?? Er is ook het geval van Angoual Dagne, waar de ouders 1 extra-klas hebben gebouwd (we hebben ze niet gezien) mét de opbrengst van ons geitenproject. Het geitenproject (verspreid over ca.10 schooltjes) wordt door iedereen als zeer positief gezien – uitbreiding wordt gevraagd. De opbrengst gaat meestal naar schoolmateriaal (boeken die de staat vorig jaar bijna niet geleverd heeft, stilo’s, papier,...), in Angoual Lelaba vertelt de directeur dat de beste leerlingen worden beloond met een geitje, ... Hier en daar (Angoual Dagne, Koudourou en Angoual Lelaba bv.) zijn er ook schooltuintjes die wel wat opbrengen... De meer dan 800 schoolbanken die via de “Espace Orientation Jeunesse” (zie verder) gerenoveerd of gemaakt zijn en door ons gedurende de laatste jaren bekostigd zijn, zijn een substantiële hulp, maar slechts een fractie van de noden...

De onderwijzers worden wel betaald door de staat, en gedurende vorig schooljaar heeft de staat beslist in elke gemeente de inspectie van het lager onderwijs te installeren – we ontmoeten de recent benoemde inspecteur in een leeg gebouw tegenover het college van Kara Kara, zonder meubilair of computer – met de hand wordt er in de vakantie een lijst opgemaakt van de leerlingen die in aanmerking komen voor toelating tot het college – ook hij vraagt steun voor middelen die de staat zou moeten leveren...

De “Espace Orientation Jeunesse” is 2 jaar geleden door een investering van Swisscontact gestart op een terrein dat in de start van onze werking voorzien was voor de jongeren. De “technische school” biedt een beroepsopleiding voor hout, metaal, moto-techniek en naaien aan jongeren die ofwel niet naar school zijn gegaan, ofwel vroegtijdig uitvallen. Swisscontact heeft de steun stopgezet en dit initiatief valt nu onder de verantwoordelijkheid van het gemeentebestuur. In 2 jaar tijd zijn er ca.600 leerlingen gevormd – het probleem is echter: wat erna (we zagen een cijfer van 37 succesvolle uitstromers)? Het recente initiatief van ONG REVE (betaald door Mol) voor de opstart van een commercieel naai-atelier met 10 ex-leerlingen van deze school is een poging om effectief werk te leveren na de opleiding. Kan dit ook voor hout- en/of metaalbewerkers? Het juridisch statuut van het coöperatief naai-atelier is nog niet uitgewerkt, maar zij lijken wel werk te hebben. De huidige locatie gaat nog veranderen.

3. Water – kleine stapjes met grote gevolgen, een succesverhaal?

Matankari I en Matankari II (projecten uit 2017), Guigané (2018): we bezochten 3 waterpunten van de 8 die we met Hidroplus-geld de laatste jaren hebben aangepakt. Een bestaande boring (forage) die echter in panne ligt (meestal met “voetpomp” die niet meer werkt – waarom werd er soms nog recent bv.2014 zulk onpraktisch en weinig duurzaam systeem geïnstalleerd?), werd voorzien van nieuwe pomp, elektrische aansturing, gebouwtje met diesel-waterpomp, watertoren met vat van 3000/3600 liter en 1 of 2 kraantjes. We zien enkel maar grote tevredenheid bij de bevolking: in Matankari I zien we hoe het waterpunt de ontmoetingsplaats is van mannen en vooral vrouwen, in Guigané zijn ze trots dat ze ook water kunnen verkopen (overal 0.25 CFA /2 bidons) aan inwoners van het 1 km. verderop gelegen Angoual Gueza dat enkel een vervuilde waterput heeft, overal (behalve volgens Mamane op 1 van de 8 plaatsen, waar men heeft moeten ingrijpen) is het beheer onberispelijk: een wateragent ontvangt het geld, er is een schatbewaarder, de kas is voldoende gevuld om nieuwe diesel te kopen of defecten te herstellen... Het zijn kleine investeringen, en bv. in Guigané komt de vraag om een uitbreiding naar een “mini-AEP” (netwerkje met enkele verspreide kranen), maar men garandeert ons dat het effect groot is – de controle op de kwaliteit van het water gebeurt jaarlijks door de staat, de forages zijn goedgekeurd naar de plaatselijke normen, latere uitbreidingen lijken mogelijk (voldoende debiet). Ali Souley, de pas aangestelde “agent d’eau” in het kader van de nieuwe projecten met steun van het Vlaams partnerschap – een enthousiaste jongen uit Agadez, die de opleiding “Prospection et Gestion des ressources en eau souterraine” aan de univ van Niamey heeft gevolgd, lijkt goed onderlegd en belooft alle technische gegevens van de nieuwe waterpunten te leveren. Dit jaar worden Malé (de bouwfirma EBAM is bij ons bezoek de betonconstructie aan het bouwen), Angoual Lelaba (werken gestart – uit de 4 bestaande forages waarvan maar 1 met voetpomp voor het schooltje werkt, heeft de bevolking 1 gekozen voor renovatie) en Gouma aangepakt. Het werkschema is tot nu toe correct gevolgd. Het worden 3 grotere installaties (watertoren van 6000 liter, en toevoeging van wasbekkens) dan tot nu toe gebouwd. In ons plan is Gouma een vervanging van het voorziene Abdalazi – bij het voorbijrijden zien we dat Swiss daar recent al een watertoren heeft geplaatst mét zonnepanelen. Ali Souley vindt deze investering te groot voor één enkel waterpunt, hij ziet zonnepanelen wel zitten indien er uitgebreider netwerken zouden komen in de toekomst zoals gevraagd in Guigané. Op basis waarvan Swiss een dorp uitkiest voor dergelijke investering is niet duidelijk, onze projecten worden steeds begeleid met de mobilisatie van de bevolking. Ons plan voor de Vlaamse overheid moet nog wel aangepast worden – het luik assainissement (toiletten) is niet begroot in de officiële tabel, de keuze van dorpen is ook intussen gewijzigd.

4. Gezondheid – een ontgoocheling? Het meisje op de moto...

Het bezoek aan het CSI van Kara Kara en Yeldou (Dogondaji leek niet mogelijk wegens de afstand, maar we vermoeden eenzelfde situatie) doen ons in eerste instantie schrikken. De muren zijn opnieuw aan een nieuwe laag verf toe, de bedden zijn verroest of gescheurd, essentieel materiaal (weegschaal, scharen, thermometers,...) dat we 6 jaar geleden aangekocht hebben is afwezig... Er zijn wel medicijnen, een nauwkeurige registratie van de activiteiten, een degelijke ijskast, materiaal voor vaccinaties, de hoofdverpleger van Yeldou schijnt een geëngageerde man die alles mooi op orde houdt (in tegenstelling met de man uit Kara Kara), de zonnepanelen werken ten dele (in Yeldou is een omvormer stuk en moet vervangen worden)... De “vaste” delen (vloeren, omheining) waren duurzame investeringen...

Wat is hier aan de hand? De verhalen zijn verschillend: veel materiaal is intussen versleten, het steeds nieuwe verplegingspersoneel is nefast (de staat laat zelden iemand meer dan 2 jaar ter plaatse – in Yeldou is de vroedvrouw een degelijk meisje, in Kara Kara is de vroedvrouw recent verdwenen en moet nog vervangen worden), in Yeldou zou de vorige verpleger vertrokken zijn met diefstal van alle materiaal... Dokter Babadi zegt dat de controle van het hoofd van de gezondheid in Djoundjou in dat geval zijn werk niet gedaan heeft – er moet een overdracht zijn bij wijziging van personeel, met controle op alle goederen. Schiet de hogere overheid hier ook weer tekort, of (wat zeker ook het geval is) voelen de plaatselijke comités de santé zich niet verantwoordelijk (genoeg)?

Een kort bezoek aan het Case de santé (eerste hulp-post) in Angoual Lelaba bewijst dat er toegewijd personeel kàn zijn – het meisje doet nauwgezet uitleg van haar werk, medicatie is aanwezig, maar ook hier-gebrek aan middelen (zelfs rechtstreeks toegang tot water ontbreekt)...

Hoe kunnen we in de toekomst duurzame verandering garanderen?

De prefect van het arrondissement Djoundjou begint echter spontaan over zijn grote waardering voor de Consultation Forraïne (de jaarlijkse consultatie - en operatieronde van dokter Babadi van één week) die we de laatste jaren bekostigd hebben (o.m. met gratis medicatie): dit gebeurt nergens in Niger, zegt hij. We kennen de waardering voor dit initiatief bij de bevolking, en gelukkig is de toekomst hiervan misschien gegarandeerd omdat dit jaar naast Babadi ook een jonge geneesheer uit Kara Kara mee zou doen... Kunnen volgend jaar Molve geneesheren deze week meedoen? Is de vraag van Babadi... het zou een geweldig initiatief zijn...

Bij ons bezoek aan het CSI in Kara Kara is een meisje met veel bloedverlies aanwezig – een bloedtransfusie is noodzakelijk, maar dit is geen taak voor een plaatselijk gezondheidscentrum... Na veel gepalaver met de familie over de transportkosten zien we het meisje achteraan op een brommer op de hobbelige piste van 40 km. (en daarna nog eens 40 km. asfaltweg) richting kliniek Dosso wegrijden... nog steeds de onverantwoorde situatie dat er in Kara Kara geen ambulance is – de wrakstukken staan troosteloos op het terrein van het CSI te verroesten.... We weten niet hoe dit afgelopen is... de harde dagelijkse realiteit... En toch: ze blijven zeggen dat de toestand van de gezondheidsposten in Kara Kara zeker niet slechter is dan in de rest van Niger...

5. Ecologie

Garba en de regio-verantwoordelijke voor de ecologie van Dosso blijven de fours améliorés verder verspreiden – letterlijk op alle onze bezoeken zien we ze staan – een zegen voor de vrouwen die hun potten alleen kunnen laten zonder brandgevaar, een zeer beperkt houtgebruik, een investering in promotie, maar zonder verdere kosten, zelfs van over de grens in Nigeria komen mensen hiernaar kijken... een geweldig verhaal...

In de verderaf gelegen dorpen waar sterke vrouwengroepen aanwezig zijn (Guigane en Angoual Gueza) zorgen zij ook voor de netheid van het dorp: gemeenschappelijk verantwoordelijkheid opnemen voor het vegen van het dorp – het is er zichtbaar net en proper...

Ook in Kara Kara-hoofdplaats lijkt men zich bewust van het milieu-probleem – de gemeenteraad met als trekker Boubacar (secretaris) heeft een plan voor vuilbakken en andere netheidsinitiatieven.

6. De samenwerkingsverbanden

ONG REVE heeft een prima pand gehuurd (als het dak gerepareerd wordt want het regent momenteel binnen) en de uitrusting lijkt OK – fotokopieerapparaat, computer, bureaustoelen en tafels... alles voorlopig opgeslagen. Ook Ali Souley krijgt hier zijn plaats.

De spanningen met de gemeenteraad lijken van de baan. De initiatieven van ONG REVE/Mol worden mee opgenomen in de begroting, en de burgemeester wil nu ook inzage geven over de bestedingen die het gemeentebestuur doet met de rechtstreekse steun die we geven aan het gemeentebestuur.

Geweldig is het initiatief dat de gemeenteraad 3x per jaar niet meer alleen vergaderd, maar binnen een ruimer kader “de concertation”: chefs de villages, de imam, het middenveld (een verpleegster bv., maar ook Fati als voorzitter van de vrouwengroep in KK, Zakari als gemeentelijk verantwoordelijke voor de technische opleiding, vertegenwoordigers van het onderwijs, ...) zijn advies-gevend aanwezig, en vertolken de beslissingen naar de bevolking toe – het besef dat alleen verkozenen in een ivoren toren geen impact hebben, is doorgedrongen in Kara Kara...

Spijtig dat de verschillende spelers (Swiss, Moriban, Enabel, ONG REVE) zo los van elkaar werken... het contact dat we gepland hadden met Enabel is door de omstandigheden niet doorgegaan, maar we blijven hopen dat de Belgische ontwikkelingssamenwerking op termijn ook in Kara Kara actief zou worden.

Niger heeft als staat theoretisch goede wetten en plannen (verbod op huwelijk van meisjes onder de 18 jaar, gratis medicatie voor kinderen tot 5 jaar, uitbetaling van onderwijzers en verplegers, uitgewerkte gezondheidsplannen en watervoorzieningsplannen, ...), maar steeds weer ontbreken de middelen. De Europese gelden gaan momenteel naar de veiligheid (Niger als frontstaat tegen de jihadisten – Bokom Haram, Al Qaeda in de Magreb, ... en de vluchtelingenstroom), wanneer wordt er massaal geïnvesteerd in de bevolking?

Geerd VdA